

Blaskovich György és János¹

A Tápió-vidék keleti részén az emberi élet régmúltját őrző régészeti emlékek kutatásában a Blaskovich fivérek munkássága kitörölhetetlen fejezetet alkot. Különböző végzettségű emberek voltak – György jogi, János mezőgazdasági akadémiai végzettségű –, mégis közös volt bennük a múlt emlékeinek, a művészet értékeinek megbecsülése és tisztelete. Jól példázza ezt az, hogy Tápiószelére költözésük után (1912) érdeklődésük a régészet tudománya felé fordult. 1923 februárjában jelent meg Blaskovich János Attila városa című füzet, amiben kifejti azt a nézetét, hogy a hun uralkodó székhelyét nem az Alföld déli részén, hanem jóval északabbra, Tápiószentmártonban kell keresni. E területen még ez év áprilisában a Blaskovichok kérésére és pénzügyi támogatásával a Magyar Nemzeti Múzeum ásatást végzett. E feltárás legkiemelkedőbb lelete a lemezből domborított, szarvast ábrázoló elektron pajzsdísz: a tápiószentmártoni aranyzarvas.

A tápiószentmártoni ásatások után Blaskovich György és János, mint a földből előkerülő, régi dolgokkal foglalkozó emberek lettek ismertek a környéken. Így már a második világháborút megelőző évtizedekben is számos leletbejelentés érkezett hozzájuk. Megfigyeléseikről, értesüléseikről feljegyzéseket, térképeket készítettek. Ezirányú munkájuknak eredménye 1938-ban a tápiószeléri székelytemető felfedezése és a feltárás megszervezése. A szükséges pénzt a Blaskovich testvérpár és barátai: Szántha József tápiószeléri malomtulajdonos és dr. Györgyey Adolf tápiógyörgyei birtokos adták össze. Az 1938-as ásatást dr. Fettich Nándor vezette. Blaskovich György és János felajánlott egy épületet – kúriájuk közelében – az ásatásokon dolgozó régészek szállásának, illetve az előkerült leletek átmeneti őrzésére. Dr. Botyán Árpád régész vezetésével 1941–42-ben egy-egy, majd 1943-ban két ásatási időszak következett.

Múzeum alapításának gondolata már a század első felében megfogalmazódott a Blaskovich fivéreknél. A Nemzeti Múzeum szakemberei jól ismerték a testvérpár azon szándékát, hogy az általuk régtől fogva őrzött műgyűjteményt is a magyar nemzet számára kívánják felajánlani. A Blaskovich család műgyűjtésének kezdete a múlt század közepéig nyúlik vissza, és a nagypapa, Blaskovich Gyula (1806–1850) nevéhez fűződik. 1848 tavaszát írták még, amikor Heves megye alispánjaként festményeket és metszeteket vásárolt a néhai egri érsek, Pyrker János László hagyatékából. Miután testvéreitől – földért cserébe – megszerezte a családi „régiségeket”, megteremtette a családi gyűjtemény alapját. Gyula nevű fia (1843–1911) tovább gyarapította az öröklött anyagot, majd nyilvánosság előtt is szerepeltette a muzeális értékű tárgyakat (Országos Ezredéves Kiállítás, Budapest, 1896). Halála után fiai: György és János tudatos munkával fejlesztették tovább az öröklött gyűjteményt, ennek eredményeként értékes képző- és iparművészeti kincsekkel sikerült gazdagítani otthonukat.

A Blaskovich fivérek a családi műgyűjtemény gondozása, gyarapítása mellett végezték leletmentéseiket a Tápió-vidéken, szervezték a tápiószeléri régészeti ásatásokat.

1945 után a műkincseket és régészeti emlékeket, muzeális értékű tárgyakat tartalmazó Blaskovich-gyűjtemény helyzetének rendezése sürgős feladattá vált. Ennek érdekében a MNM megindította a tápiószeléri székelytemető feltárásainak biztosítására a Blaskovich-kúria épületének, a hozzá tartozó parknak és a már korábban is ásatási célokat szolgáló „kis háznak” múzeumi gyűjtőhellyé nyilvánítását. Ez a terv 1947-ben vált valóra azzal, hogy a MNM létrehozta a tápiószeléri Múzeumi Gyűjtőhelyét. Blaskovich György és János immáron gyűjtőhely vezetőként szervezték tovább a tápiószeléri feltárásokat. A székelytemető ásatásainak irányítását a Nemzeti Múzeum részéről 1947-től 1953-ig dr. Párducz Mihály látta el.

¹ A cikkhez tartozó képeket lásd a hátsó borítón (*Szerk.*)

Az 1952-es esztendő mérföldkő a Blaskovichok életében. Ez az év hozta meg a testvérpár több évtizedes munkásságának gyümölcsét, a múzeum létrejöttét. Március 21-én a gyűjtőhelynek állami, helyi múzeummá nyilvánításával megalakult a Tápiószzelei Múzeum, amelynek vezetői – halálukig – a Blaskovich fivérek voltak. Emléküket, szellemiségüket őrzi és örökíti tovább a nevüket viselő múzeumi intézmény. A tápiószzelei Blaskovich Múzeum állandó és régészeti – időszerű – kiállítása azt a szándékot tükrözi, hogy ismertessük meg jobban azokat az embereket, akik a rohamosan változó világban mindig és mindenkor az általános emberi értékeket vallották és tartották magukénak, általuk vezérelve tették közkincsé szellemi és tárgyi világukat. E szellemben hagyták a magyar nemzetre a teljes egészében megmaradt műgyűjteményüket, mely egyedülálló tükrö a magyar köznemes tárgyi környezetének.

Gócsáné Móró Csilla

Irodalom:

Dinnyés István: A Blaskovich fivérek régészeti tevékenysége, Blaskovich emlékkönyv. Szentendre, 1993. – *Dinnyés István:* A Blaskovich Múzeum régészeti gyűjteménye, Studia Comitatus 2. Szentendre, 1973. – *Gócsáné Móró Csilla:* A Blaskovich Múzeum története 1952-1992, Blaskovich emlékkönyv. Szentendre, 1993.

Hazánk legrégebb vasúti állomásépülete Szolnokon

Szolnokon az Indóház úton áll egy emeletes, szürke vakolattal borított épület. A hajdan szebb időkét megélt építmény valaha vasútállomás volt, ma sajnos inkább arra szolgál, hogy ismeretlen egyének építkezéseinek téglahiányt pótló bázisa legyen. Pedig az épület (korabeli elnevezés szerint indóház) hazánk legrégebb vasúti állomásépülete, amit érdekes módon elkerült a vasút fejlesztése, így megmenekült a lebontástól. A nem messze lévő faraktárral és fűtőházzal eredeti, még a múlt század közepén létesített vasúti épületegyüttest alkot, amely szinte egyedülálló Magyarországon.

A Pest-Vác közötti után 1847. szeptember 1-én adták át az országban másodikként épült Pest-Szolnok vasútvonalat. Ez nemcsak közelebb hozta Szolnokhoz Pestet, de előrevetítette a jövőt is, Szolnok néhány évtized múlva az egyik legfontosabb vasúti csomóponttá fejlődjön. Az elképzelések szerint a vasútvonal teljes kiépítésével összeköttetés jöhetett létre Erdély és az ország központi része, valamint a birodalom osztrák tartományai között. A Szolnokig terjedő vasút építése gyors ütemben haladt, így már 1847 szeptemberében megindulhatott a forgalom. Az állomásépület, a vonatok fogadására szolgáló facsarnok, a raktárépület és a fűtőház a Tisza parthoz a mai ó-szolnoki teherpályaudvarnak nevezett részen épült fel.¹

1847. szeptember 1-én az új vasútvonal megnyitása alkalmából nagyszabású ünnepséget rendeztek. Az örömnappal egyik kiemelkedő vendége József nádor fia, István főherceg volt. Az egykori sajtótudósítás szerint a főherceget és a meghívott vendégeket szállító vonat reggel negyed 9-kor indult el a pesti indóháztól és fél 12-kor érkezett Szolnokra. A szerelvény 16 kocsijában legalább kétszáz vendég utazott, köztük István főherceg, Széchenyi István és Kossuth Lajos. A vasúti kocsikat két mozdony vontatta, elől a *Haza*, utána kapcsolva az *István* nevű gőzös. A vonatot minden állomáson éljenző tömeg fogadta, Cegléden még nemzeti lobogókkal díszített diadalkaput és oszlopokat is felállítottak.

¹ *Cseh Géza – Szikszai Mihály:* Széchenyi emlékhelyek Szolnokon. Pályamunka. 1985.